

Leerlingen in het voortgezet onderwijs

Wie zitten daar?

**De leerlingen in het derde jaar van het
voortgezet onderwijs in Limburg:
Sociale achtergrond**

Inventaar 3VO

Maastricht, augustus 2011
Trudie Schils

Kaans Rapport K04201102

© 2011, Kaans Maastricht University School of Business and Economics

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Met dank aan Paul Jungbluth, Eva Feron, Elma Nap-Kolhoff en Lex Borghans voor constructieve feedback op eerdere versies van dit rapport.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Inleiding.....	4
Demografie en gezinssituatie	5
Geslacht, geboortjaar en herkomst	5
Woonsituatie, opleidingsniveau en arbeidspositie ouders	7
Regels en besluitvorming in het gezin	9
ICT-faciliteiten thuis.....	11
Gezondheid	13
De leerling voor en tijdens de basisschool	16
Samenvattende conclusie	19
Eerdere rapportages	23

Inleiding

Dit rapport is het tweede deel in een reeks over de achtergrond en onderwijsprestaties van leerlingen in het derde jaar van het voortgezet onderwijs in Limburg. Met de volledige reeks wordt een gedetailleerd beeld geschetst van de relaties tussen sociale achtergrond, intelligentie, persoonlijkheid, schoolprestaties en schooleffectiviteit in het voortgezet onderwijs in de provincie Limburg. Hiermee worden scholen ondersteund en gestimuleerd in hun streven naar opbrengstgericht(er) werken.¹ In het eerste deel staat een beschrijving van de onderzoeksopzet, de instrumentatie en de respons. In dit tweede deel staat de volgende vraag centraal:

Wat is de populatiesamenstelling die scholen in het voortgezet onderwijs bedienen?

De dataverzameling is uitgevoerd in het voorjaar van 2010 en alle scholen in de provincie zijn benaderd voor het onderzoek, er is niet gewerkt met een steekproef. De voor deze rapportage gebruikte onderzoeksinstrumenten zijn:²

- a) een leerlingvragenlijst, ingevuld door 6.158 leerlingen (56,1 procent van alle 3VO-leerlingen in Limburg);
- b) een oudervragenlijst, ingevuld door 2.362 ouders (21,1 procent van alle 3VO-leerlingen in Limburg). Het kan zijn dat juist de ouders van leerlingen uit bepaalde sociale klassen gereageerd hebben, waardoor deze respons selectief kan zijn. Hiermee wordt rekening gehouden in de analyses.

Zowel de leerling- als oudervragenlijst bevat informatie over de gezinsachtergrond van de leerling, gezondheid en de schoolloopbaan voor het voortgezet onderwijs.

¹Zie www.kaans.nl voor meer informatie.

²Een uitgebreide beschrijving van de instrumentatie is te vinden in het rapport no. K04201101 "Onderzoek onder leerlingen in het voortgezet onderwijs: Waarom? Hoe?" dat te downloaden is op www.kaans.nl.

Demografie en gezinssituatie

Geslacht, geboortjaar en herkomst

Tabel 1 laat zien dat er net zoveel jongens als meisjes in de responsgroep zitten. Het merendeel van de leerlingen is geboren in 1994/1995 (92,7 procent). Ongeveer 6 procent heeft een of meer keren gedoubleerd en is daardoor wat ouder.

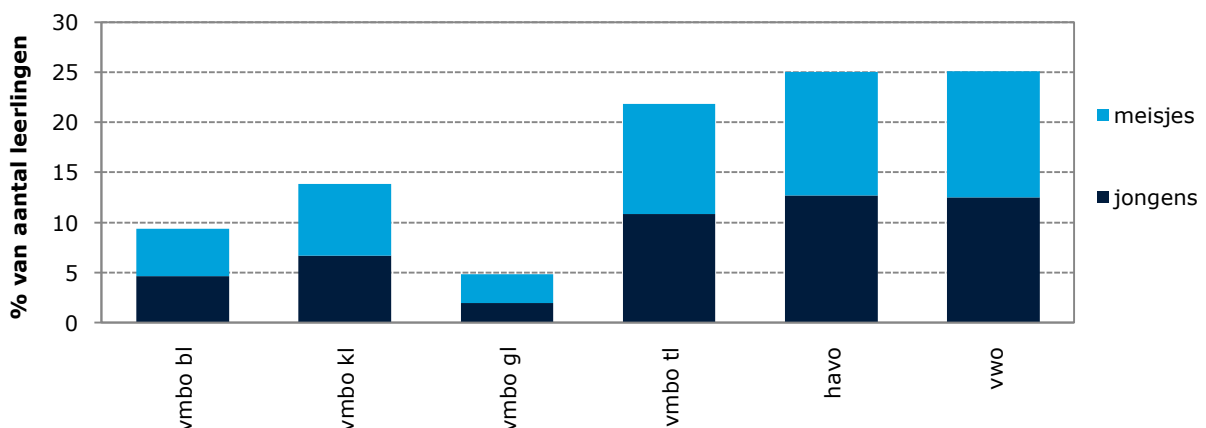
Tabel 1. Leerlingen in 3VO naar geslacht en geboortjaar

Geslacht		Geboortjaar	
Jongens	49,20	1992-1993	5,97
		1994	39,10
Meisjes	50,80	1995	54,18
		1996	0,72

Figuur 1 toont de verdeling van de leerlingen in 3VO over de verschillende onderwijsniveaus. Iets minder dan de helft van de leerlingen volgt een vmbo-opleiding. Van de vmbo'ers volgt het merendeel een vmbo tl-opleiding (41 procent). Daarnaast volgt 18 procent een vmbo gl- of gl/tl-opleiding, 25 procent een vmbo kl-opleiding en 17 procent een vmbo bl-opleiding. Een kwart van de leerlingen zit op het havo, een kwart op het vwo. Van de vwo'ers zit ongeveer 26 procent op het gymnasium.³ Deze cijfers liggen iets boven de nationale gemiddelden. Volgens het CBS zit 32 procent van de Nederlandse leerlingen in 3VO op het vmbo tl, 22 procent op het havo en 23 procent op het vwo. Hiervoor zijn een aantal mogelijke redenen. Enerzijds zijn leerlingen in het lwoo en praktijkonderwijs niet expliciet in het onderzoek meegenomen (een enkele school heeft de leerlingen wel laten deelnemen aan de leerlingvragenlijst). Daarnaast zijn er aanwijzingen dat een aantal leerlingen van de laagste onderwijsniveaus in België op school zitten, maar nader onderzoek is nodig om een dergelijke conclusie echt te kunnen trekken. Tot slot is de non-respons ook iets hoger onder leerlingen van de laagste onderwijsniveaus.⁴

Wat betreft de verdeling naar geslacht binnen elk onderwijsniveau zien we geen grote verschillen, maar gemiddeld genomen zitten jongens iets vaker op de hogere onderwijsniveaus dan meisjes.⁵

Figuur 1. Leerlingen in 3VO naar onderwijsniveau

³Op een aantal scholen wordt geen onderscheid gemaakt tussen atheneum en gymnasium.

⁴Zie rapport deel 1.

⁵Verschil significant op een 90%-betrouwbaarheidsinterval, bijbehorende t-waarde 1.69. Dit zou erop kunnen wijzen dat jongens op de lagere onderwijsniveaus vaker naar België uitwijken, maar daarvoor is binnen dit onderzoek geen bewijs.

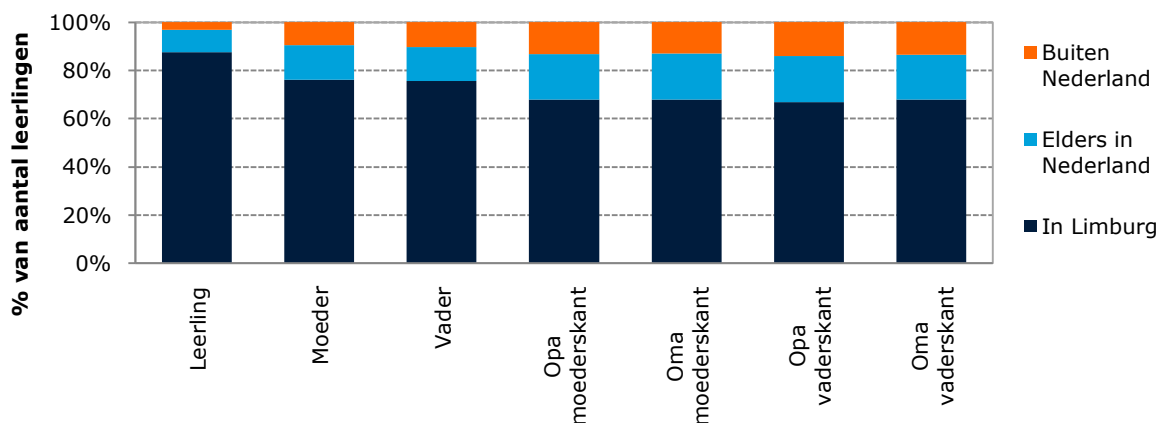
Niet op alle scholen of locaties worden alle onderwijsniveaus aangeboden. Tabel 2 laat zien dat op ongeveer 45 procent van de scholen alleen vmbo-onderwijs wordt gegeven, waarbij op het merendeel van deze scholen dan alle vmbo-leerwegen worden aangeboden. Op iets meer dan een kwart van de scholen wordt alleen havo/vwo-onderwijs aangeboden en op 15 procent van de scholen worden alle onderwijsniveaus aangeboden.

Tabel 2. *Aangeboden onderwijsniveaus op de verschillende scholen/locaties*

Aangeboden onderwijsniveaus	Percentage van aantal scholen
Vmbo bl/kl	6,4
Vmbo gl/tl	12,8
Vmbo bl/kl en vmbo gl/tl	27,7
Vmbo gl/tl en havo/vwo	12,8
Havo/vwo	25,5
Alle onderwijsniveaus	14,9

Figuur 2 laat zien dat ruim 85 procent van de leerlingen in Limburg geboren is. De helft hiervan is een zogenoemde autochtone Limburger; de leerling zelf, zijn ouders én alle grootouders zijn van Limburgse afkomst. 64 procent van de leerlingen heeft wel Limburgse ouders, maar minimaal één grootouder van niet-Limburgse afkomst. Nog geen 5 procent van de leerlingen is buiten Nederland geboren, tegenover ongeveer tien procent van de ouders. Als de leerling buiten Nederland geboren is, woont hij gemiddeld 11 jaar in Nederland. Van de grootouders is gemiddeld 14 procent buiten Nederland geboren. Overigens is het percentage (groot)ouders dat buiten Nederland is geboren hoger volgens opgave van de leerlingen dan volgens de ouders. Er kan sprake zijn van een licht selectieve ouderrespons.⁶ Het percentage leerlingen van Limburgse afkomst varieert tussen scholen van 60 procent (scholen in de omgeving Noord-Limburg) tot meer dan 95 procent (scholen in heel Limburg).

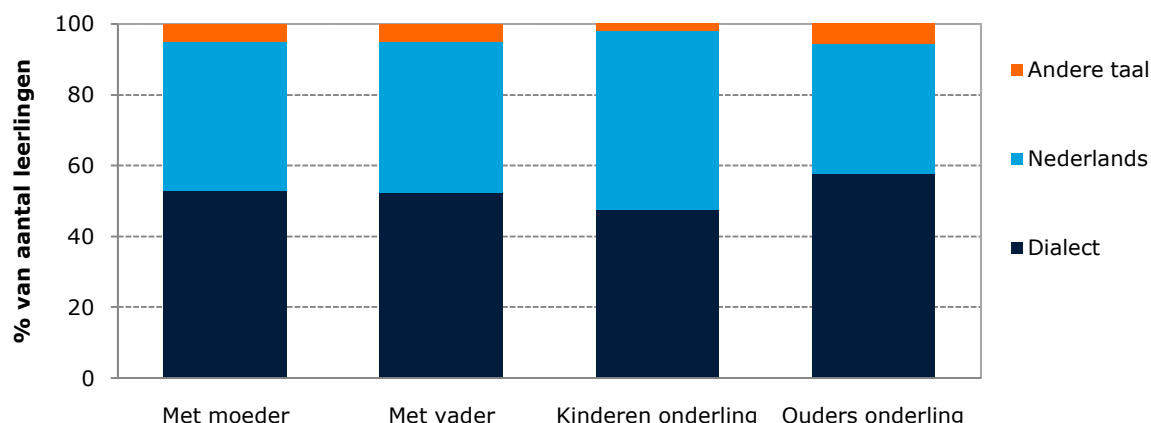
Figuur 2. *Herkomst leerlingen*

Figuur 3 laat zien dat ruim de helft van de leerlingen thuis Limburgs dialect spreekt. Zo'n 47 procent van de leerlingen zegt onderling met de andere kinderen in huis dialect te praten, terwijl 56 procent van de leerlingen aangeeft dat de ouders dit onderling doen: ouders spreken vaker dialect met elkaar dan de kinderen. Dialect wordt het meest gesproken in de regio's Venlo (76 procent), Maastricht (67 procent) en Sittard, Geleen of Heerlen (60 procent). Circa 6 procent van de leerlingen spreekt een andere taal dan het Nederlands of het Limburgs dialect met vader of moeder. Meer dan 95 procent van de ouders zegt dat zowel de moeder als de vader de Nederlandse taal goed tot zeer goed beheersen, zowel in spreken als in schrijven.

⁶Voor 95 procent komt het antwoord van de leerling overeen met dat van de ouder. Analyse van de overige 5 procent laat geen systematisch verband zien met geslacht, leeftijd of onderwijsniveau van de leerling.

Figuur 3. Taal die leerlingen thuis spreken

Woonsituatie, opleidingsniveau en arbeidspositie ouders

Tabel 3 laat zien dat het merendeel van de leerlingen bij zijn moeder of vader woont. Circa 80 procent woont bij zowel de vader als de moeder ("traditioneel gezin"). In een aantal gevallen woont het kind bij de (nieuwe) partner van één van de ouders, en minder dan één procent woont om en om bij vader of moeder. In een klein aantal situaties zijn er andere inwoners in het gezin, soms familieleden zoals opa of oma, soms anderen zoals de vriend van een zus of broer of een vriend van de familie. Een heel klein aantal leerlingen woont in een adoptie- of pleeggezin. Nadere analyse van deze gegevens laat zien dat iets minder dan 10 procent van de leerlingen in een eenoudergezin woont en dat dit percentage het hoogste is in de regio Heerlen (14 procent) en het laagste in de regio's Venlo, Weert en Roermond (7 procent).

Wat betreft broertjes of zusjes blijkt dat 10 procent enig kind is, 51 procent één broer/zus heeft, 26 twee broers/zussen heeft en de rest met meer dan drie broers/zussen in een gezin woont. Het gemiddeld aantal kinderen in een gezin is 2,5. De helft van de leerlingen heeft jongere broertjes of zusjes en iets minder dan de helft oudere broers of zussen, een enkeling is een tweeling.

Tabel 3. Woonsituatie

Leerling woont samen met:	% van totaal aantal leerlingen	Leerling woont samen met:	% van totaal aantal leerlingen
Moeder	93,3	Jongere broers/zussen	50,4
Vader	81,4	Oudere broers/zussen	45,3
Partner moeder	8,8	Tweelingbroer/zus	0,3
Partner vader	3,5	Andere familieleden	1,9
Om en om bij vader/moeder	0,3	Anderen (geen familie)	2,3
		Adoptie/pleeggezin	1,4

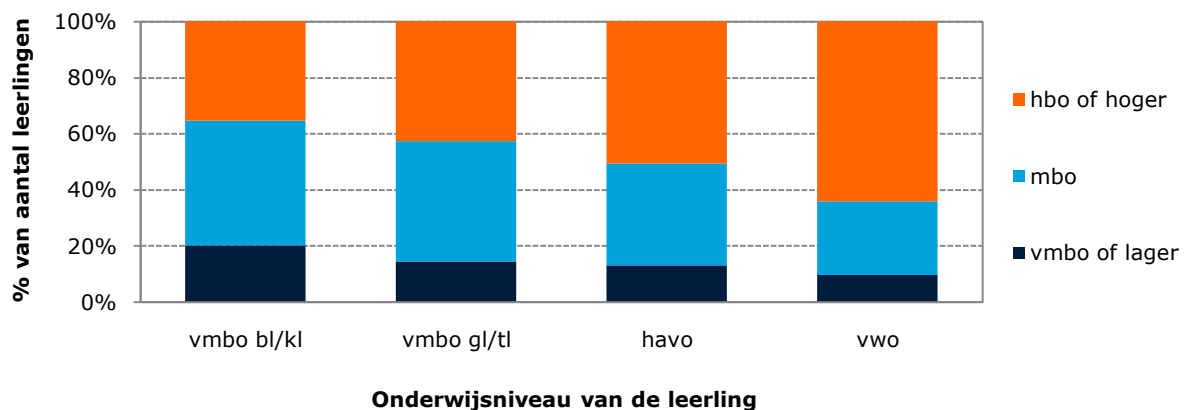
Tabel 4 toont het opleidingsniveau (het hoogst behaalde diploma) van de ouders. Het merendeel van de ouders heeft een mbo-opleiding. De vaders zijn doorgaans iets hoger opgeleid dan de moeders, met ongeveer 16 procent van de vaders die een universitaire opleiding hebben afgerond tegenover 9 procent van de moeders.

Tabel 4. Opleidingsniveau ouders

	Vader	Moeder
Vmbo of lager	17,4	17,3
Mbo	35,3	43,5
Hbo	31,7	30,5
Wo	15,6	8,8

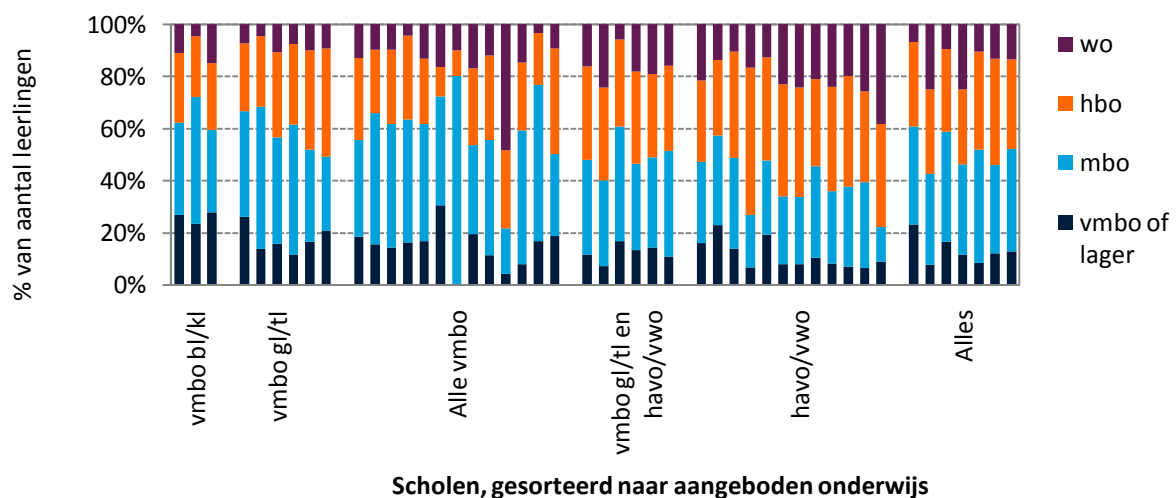
Uitsplitsing van het opleidingsniveau ouders naar het onderwijsniveau van de leerlingen (figuur 4) laat zien dat er een zekere relatie hiertussen is. Het aantal ouders met een hogere opleiding (hbo+) is het hoogste voor havo/vwo'ers. De kans dat een leerling waarvan de hoogst opgeleide ouder een wo-opleiding heeft zelf op het vwo zit is 3,4 keer hoger dan die voor een leerling waarvan de ouders minder dan een mbo-opleiding hebben. Voor een havo-opleiding is deze kans voor de eerstgenoemde leerling 1,8 keer hoger dan voor de leerling met laag opgeleide ouders. Of andersom gezien: van de ouders met een hbo-opleiding of hoger heeft 40 procent een zoon of dochter op het vmbo, terwijl dit bij ouders met ten hoogste een vmbo-opleiding 60 procent is.

Figuur 4. Opleidingsniveau hoogst opgeleide ouder en onderwijsniveau leerling

Figuur 5 laat het percentage ouders met een bepaald opleidingsniveau zien per school. De figuur laat zien dat er duidelijke variatie is tussen de scholen. Op sommige scholen is het percentage ouders met maximaal een mbo-opleiding 70 tot 80 procent, op andere scholen is dit minder dan 30 procent. De figuur laat ook zien dat deze variatie deels samenhangt met het aangeboden onderwijs op de betreffende school, vanwege de eerder genoemde correlatie tussen het onderwijsniveau van de leerling en dat van de ouders. Maar daarnaast zien we binnen de scholen die dezelfde onderwijsniveaus aanbieden toch ook nog variatie. Zo springt er één school in het vmbo uit, waar de leerlingen gemiddeld hoger opgeleide ouders hebben.

Figuur 5. Opleidingsniveau hoogst opgeleide ouder per school, gesorteerd naar aangeboden onderwijs

Een meer gedetailleerde analyse van deze gegevens laat zien dat een leerling die naar het havo kan en hoog opgeleide ouders heeft, het vaakst naar een school met alleen havo/vwo gaat, terwijl eenzelfde leerling met laag opgeleide ouders even vaak naar een school met alleen havo/vwo of

een school met alle onderwijsniveaus gaat. Bovendien valt op dat de leerling met hoog opgeleide ouders ook eerder naar een school gaat met alleen vmbo gl/tl plus havo/vwo dan een school waar ook nog de laagste vmbo-leerwegen worden aangeboden, terwijl ook hier bij leerlingen met laag opgeleide ouders geen verschil is. Dit zou erop kunnen duiden dat hoger opgeleide ouders scholen met de laagste onderwijsniveaus mijden, omdat ze bang zijn voor potentieel negatieve invloeden van leerlingen uit de laagste onderwijsniveaus. Hiervoor is echter meer onderzoek nodig naar de factoren die het keuzegedrag voor de middelbare school beïnvloeden.

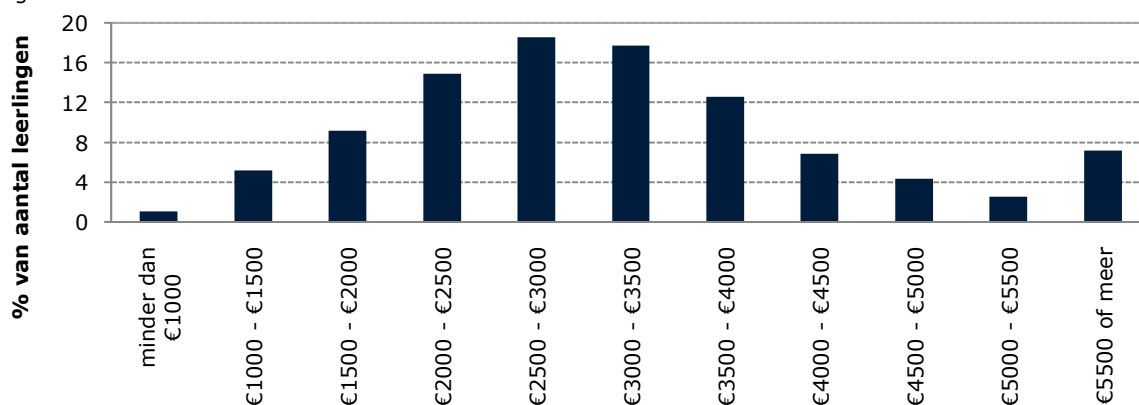
Tabel 5 toont de arbeidspositie en het baantype van de ouders. Ruim 80 procent van de vaders heeft een fulltime baan (32 uur of meer), tegenover minder dan 35 procent van de moeders. Daarnaast heeft ruim 35 procent van de moeders een deeltijdbaan. Circa 60 procent van de vaders heeft een baan op hbo- of wo-niveau, tegenover 35 procent van de moeders. Circa 30 procent van de moeders participeert niet op de formele arbeidsmarkt. Er is niet gevraagd naar de mate waarin ouders vrijwilligerswerk, mantelzorg of informele arbeid verrichten. In de overige categorieën (bijv. werkloos, arbeidsongeschikt) zit slechts een klein percentage van de ouders.

Tabel 5. *Arbeidspositie en baantype ouders*

Arbeidspositie	vader	moeder	Baantype	vader	moeder
Fulltime baan	83,7	29,3	Routinewerk/nauwelijks opleiding nodig	2,0	8,3
Deeltijd baan	3,4	34,4	Baan waarvoor lbo-opleiding is vereist	5,7	6,3
Werkloos/werkzoekend	2,4	2,1	Baan waarvoor mbo-opleiding is vereist	32,6	48,9
Arbeidsongeschikt/ziek	3,4	3,1	Baan waarvoor hbo-opleiding is vereist	44,6	31,0
Geen van bovenstaande	7,2	31,2	Baan waarvoor wo-opleiding is vereist	15,1	5,5

Figuur 6 toont de hoogte van het gemiddeld netto huishoudinkomen. Zo'n 40 procent van de ouders heeft een netto gezinsinkomen tussen de €2.500 en €3.500 euro per maand (modaal inkomen volgens CPB tussen €2.500-€3.000 per maand). Minder dan 10 procent heeft een netto gezinsinkomen van meer dan €5.500 per maand. Ruim 70 procent van de ouders die de vragenlijst hebben ingevuld, is in het bezit van een eigen huis. Van degenen die in een huurhuis wonen, ontvangt een kleine 15 procent huursubsidie.

Figuur 6. *Gemiddeld netto huishoudinkomen*

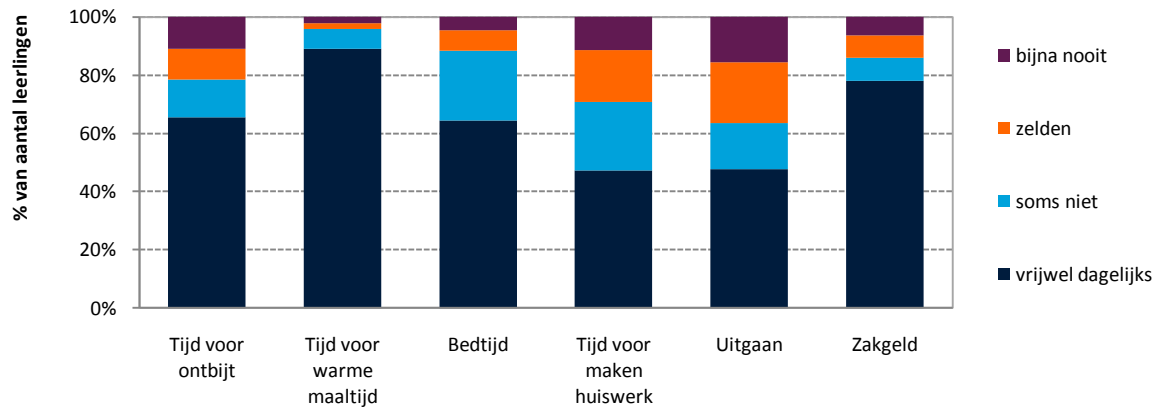

Regels en besluitvorming in het gezin

Aan de ouders is gevraagd of er in huis vaste afspraken zijn voor de tijd van maaltijden, naar bed gaan, huiswerk maken, of over uitgaan of zakgeld. Figuur 7 laat zien dat in 80 procent of meer van de gezinnen zulke regels bestaan voor de warme maaltijd of zakgeld, en in 60 procent van de gezinnen voor het ontbijt of de bedtijd. Dagelijkse regels voor het tijdstip van huiswerk maken of voor het uitgaan komen minder vaak voor. Overigens komen regels met betrekking tot de warme

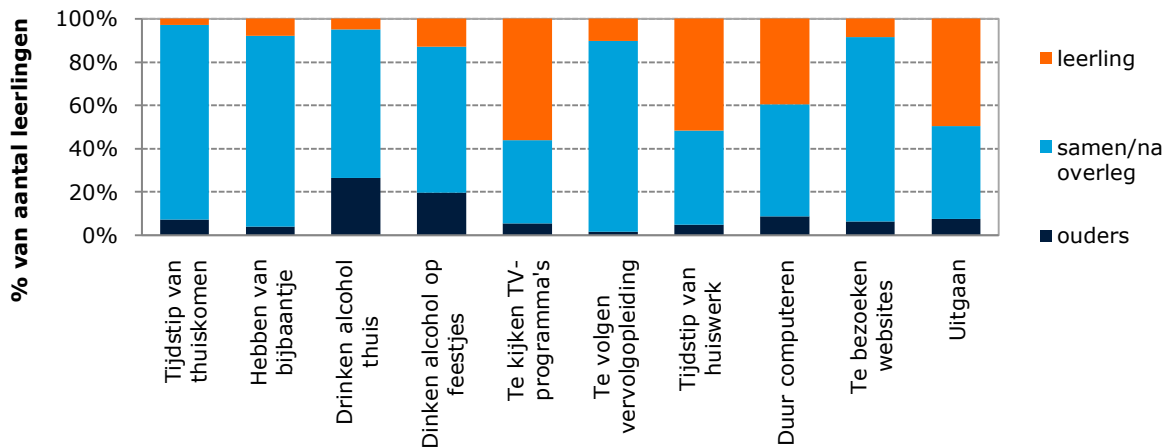
maaltijd, uitgaan of zakgeld vaker voor in gezinnen van leerlingen in het vmbo bl/kl dan in gezinnen van vwo'ers. Voor leerlingen in het havo en vwo bestaan vaker regels voor het ontbijt. Ook geven ouders van jongens vaker aan dat er regels zijn in huis dan ouders van meisjes.

Figuur 7. Regels in het gezin

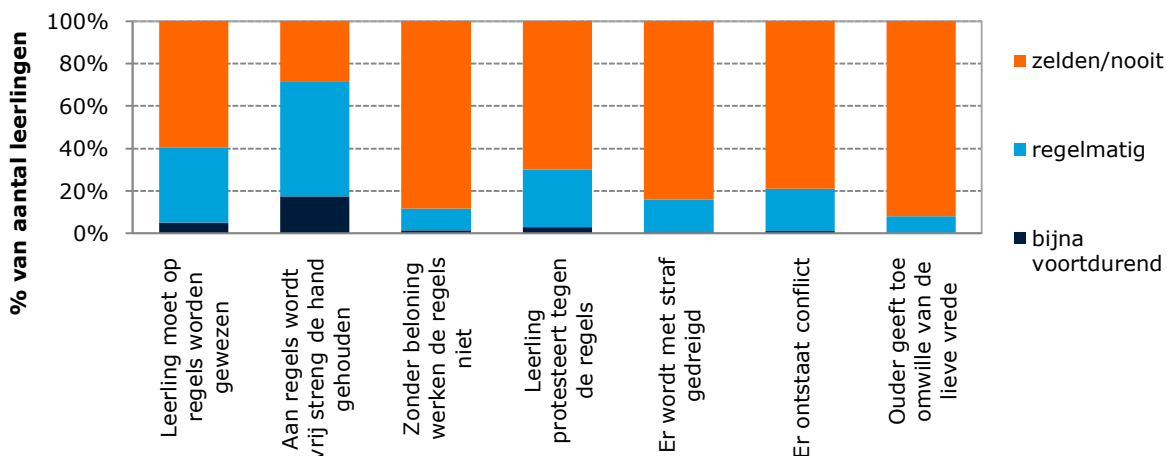
Figuur 8 laat zien hoe de besluitvorming is verdeeld tussen ouders en leerlingen. In de figuur is uitgegaan van het antwoord van de ouders en als dat ontbrak is het antwoord van de leerling gebruikt. De leerling geeft over het algemeen iets vaker aan zelf een beslissing te nemen, terwijl de ouder vaker aangeeft dat het om een gezamenlijke beslissing gaat. Over de meeste zaken nemen ouders en leerling samen een beslissing, maar leerlingen beslissen redelijk autonoom over zaken als welke televisieprogramma's ze kijken, wanneer ze hun huiswerk maken, hoe lang ze op het internet surfen of computerspelletjes spelen en uitgaan. Over zaken als het drinken van alcohol thuis of op feestjes besluiten de ouders in eenvijfde van de gezinnen.

Figuur 8. Verdeling besluitvorming binnen het gezin

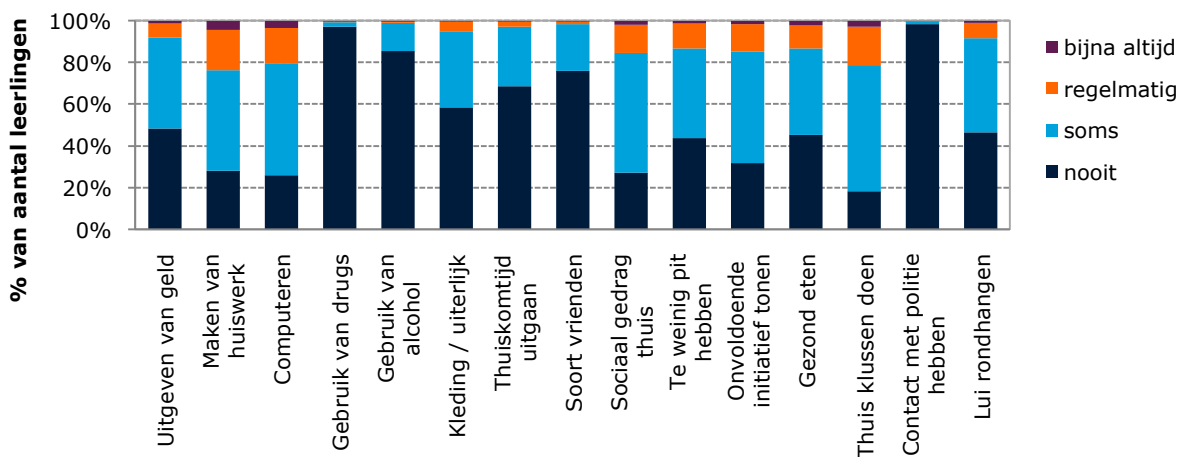
Aan de ouders is gevraagd hoe het met de handhaving van of omgang met de regels in huis is gesteld. Figuur 9 laat zien dat ruim driekwart van de ouders zegt vrij streng de hand te houden aan de regels in huis, waarbij 40 procent de leerling regelmatig op de regels moet wijzen. Dit komt vaker voor bij leerlingen in het vmbo bl/kl dan bij vwo'ers en iets vaker bij jongens dan bij meisjes. Circa 30 procent zegt dat zoon of dochter regelmatig tegen de regels protesteert, en ongeveer 20 procent geeft aan dat er conflicten over de regels ontstaan. Dit komt ook vaker voor bij leerlingen in het vmbo bl/kl dan bij vwo'ers. In de ruimte om opmerkingen te plaatsen op de vragenlijst, geven een aantal ouders nadrukkelijk aan dat het hier wel om pubers gaat.

Figuur 9. Handhaving van en omgang met regels

Ook is aan de ouders gevraagd of er wel eens conflicten ontstaan over bepaalde zaken. Figuur 10 laat zien dat er in 20 procent van de gezinnen regelmatig conflicten zijn over het maken van huiswerk, computeren en het doen van klusjes in huis. In 15 procent van de gezinnen is er regelmatig conflict over sociaal gedrag van de leerling thuis, het te weinig pit hebben, onvoldoende initiatief tonen en gezond eten. Bijna nooit zijn er conflicten over het gebruik van alcohol of drugs of over contact met de politie. Er zijn vaker conflicten bij leerlingen in het vmbo bl/kl dan bij vwo'ers, met name als het gaat om het uitgeven van geld of het soort vrienden van de leerling. Bij jongens komen conflicten op het terrein van te weinig pit hebben/onvoldoende initiatief tonen, maken van huiswerk, gebruik van alcohol, computeren, gezond eten en lui rondhangen vaker voor dan bij meisjes, terwijl bij de meisjes vaker conflicten ontstaan over kleding/uiterlijk, sociaal gedrag thuis of thuis klussen doen.

Figuur 10. Conflicten tussen ouders en leerling

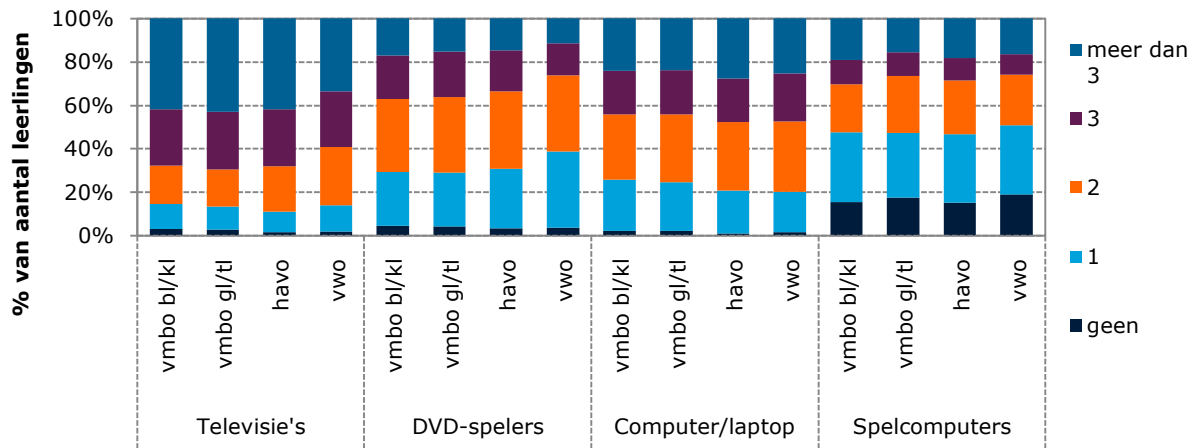

ICT-faciliteiten thuis

Om te bepalen over welke ICT-faciliteiten de leerlingen beschikken is hen gevraagd naar het aantal faciliteiten in huis, zoals televisies, dvd-spelers en (spel)computers. Deze resultaten zijn weergegeven in figuur 11. Er zijn nauwelijks leerlingen die thuis geen televisie, dvd-speler of computer hebben. Meer dan 80 procent van de leerlingen geeft aan dat er meerdere televisies in huis zijn en circa 60 procent van de vmbo'ers heeft een televisie op de eigen kamer tegenover 43

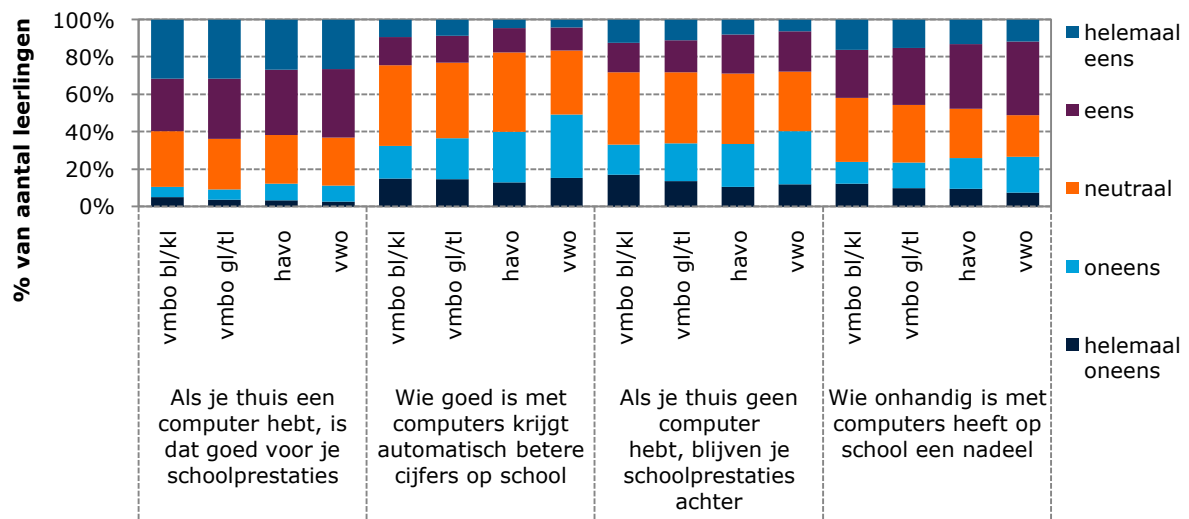
procent van de vwo'ers. Ongeveer 80 procent van de leerlingen heeft meer dan één computer of laptop thuis. De computer staat bij 30 procent van de vmbo'ers en 25 procent van de vwo'ers op de eigen kamer. Ongeveer 60 procent van de ouders geeft aan dat de leerling over een eigen computer beschikt zonder internet en 35-40 procent over een eigen computer met internet. Dat laatste percentage is het laagst voor leerlingen in het vmbo bl/kl. In een later themarapport gaan we specifiek in op relatie tussen ICT-faciliteiten en ICT-vaardigheden en schoolprestaties, ook in het licht van de stelling dat er een negatieve samenhang zou zijn tussen de gependeerde tijd aan het spelen van computerspelletjes en de schoolprestaties.

Figuur 11. ICT-faciliteiten in huis

Vervolgens zijn aan de leerlingen een viertal stellingen voorgelegd waarmee hun verwachting ten aanzien van het belang van ICT-faciliteiten en -vaardigheden voor de schoolprestaties wordt gemeten. Figuur 12 toont dat circa 60 procent van de leerlingen denkt dat het hebben van een computer goed is voor de schoolprestaties (met name jongens), maar slechts 20 procent denkt dat dit zich automatisch vertaalt in hogere cijfers en slechts 30 procent denkt dat als je geen computer hebt thuis, je achterblijft op school. Deze antwoorden verschillen nauwelijks tussen de leerlingen van de diverse onderwijsniveaus.

Figuur 12. Verwachtingen ten aanzien van belang ICT-vaardigheden

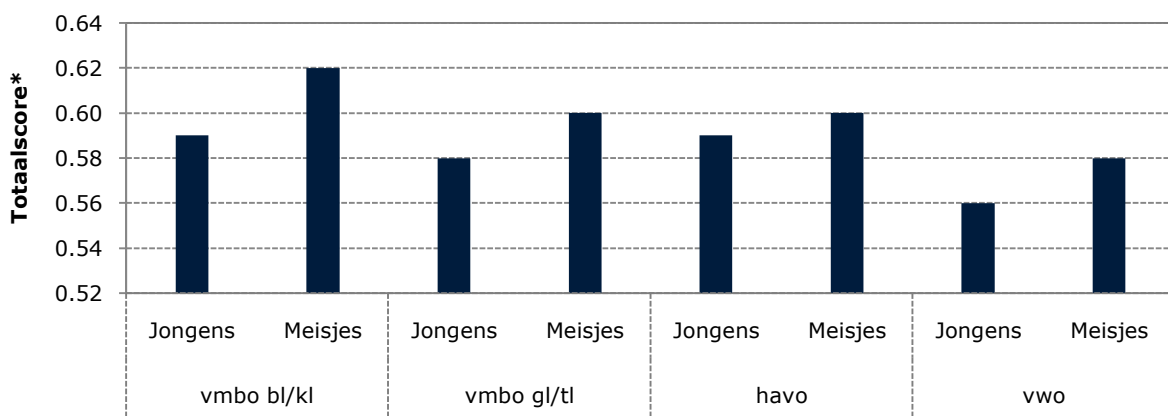
Gezondheid

Aan de leerlingen zijn een aantal stellingen voorgelegd waarmee hun gezondheid wordt gemeten. Tabel 6 geeft een overzicht van deze stellingen en Figuur 13 geeft de gemiddelde totaalscore uitgesplitst naar onderwijsniveau (hogere score is vaker gezondheidsproblemen, score loopt van 0 tot 1). Leerlingen in het vmbo bl/kl hebben het vaakst problemen op de gegeven items, vwo'ers het minst. Meisjes geven vaker aan gezondheidsproblemen te hebben dan jongens. Meer dan een derde van de leerlingen geeft aan makkelijk afgeleid te worden, makkelijk met de gedachten af te dwalen, moeilijk stil te kunnen zitten en het eerste uur op school slaperig te zijn. Meer dan 80 procent van de leerlingen geeft aan dat dit soms het geval is. Leerlingen zijn over het algemeen wel van mening dat hun werk netjes is. Ongeveer 20 tot 25 procent van de leerlingen geeft aan dat ze regelmatig niet goed slapen en aan het einde van de schooldag moe zijn. Ongeveer 80 procent van de leerlingen geeft aan dat dit soms voor komt. Leerlingen in het vmbo bl/kl worden vaker 's nachts wakker en kunnen dan lastig weer inslapen (20 procent) en hebben vaker buikpijn (21 procent van de meisjes geeft aan dit vaak te hebben tegenover 13 procent bij de jongens). Voor vwo'ers is het aantal leerlingen dat deze problemen vaak heeft een stuk lager (12 procent van de meisjes en 5 procent van de jongens).

Tabel 6. Stellingen waarmee gezondheid wordt gemeten bij leerlingen in 3VO

-Ik kan maar kort achter elkaar met iets bezig zijn	- Ik word makkelijk afgeleid
-Ik ben slecht in kaartlezen en verdwaal snel	- Ik vind het moeilijk om stil te zitten
-Ik vind het moeilijk om meerdere dingen tegelijk te doen	- Mijn werk is slordig
-Ik moet veel moeite doen om dingen te onthouden	- Ik ben het eerste uur op school slaperig
-Ik ben vaak vergeten wat ik gisteren heb gedaan	- Ik heb regelmatig last van buikpijn
-Ik kan regelmatig 's nachts niet goed in slaap komen	- Ik ben van het einde van de schooldag erg moe
-Ik word 's nachts vaak wakker en kan dan moeilijk weer in slaap komen	- Ik ben ontevreden over hoe ik eruit zie
	- Ik dwaal gemakkelijk met mijn gedachten af

Figuur 13. Gezondheidsproblemen leerlingen in 3VO

*Gemeten op een schaal van 0-1. Een hogere score duidt op meer gezondheidsproblemen.

Circa 15 procent van de leerlingen is vaak ontevreden over hoe hij/zij eruit ziet, overwegend meisjes. Leerlingen in het vmbo bl/kl zijn iets vaker ontevreden over hoe ze eruit zien dan vwo'ers (respectievelijk 15 en 10 procent). Minder dan 20 procent van de leerlingen geeft aan moeite te hebben om dingen te onthouden (jongens), meerdere dingen tegelijk te doen (jongens) of kaart te lezen (meisjes).

Aan de ouders is gevraagd de algemene geestelijke en lichamelijke gezondheid van hun zoon/dochter te beoordelen. Tabel 7 laat zien dat het merendeel van de ouders de gezondheid van de leerling (zeer) goed vindt, waarbij de geestelijke gezondheid iets lager wordt beoordeeld. Dit laatste verschil is alleen significant voor leerlingen op het vmbo gl/tl. Ouders van vmbo'ers vinden overigens vaker dan hun zoon/dochter een wisselende of slechte gezondheid heeft dan ouders van vwo'ers. Ouders vinden vaak dat meisjes een slechtere lichamelijke gezondheid hebben dan jongens, voor geestelijke gezondheid zijn de verschillen klein.

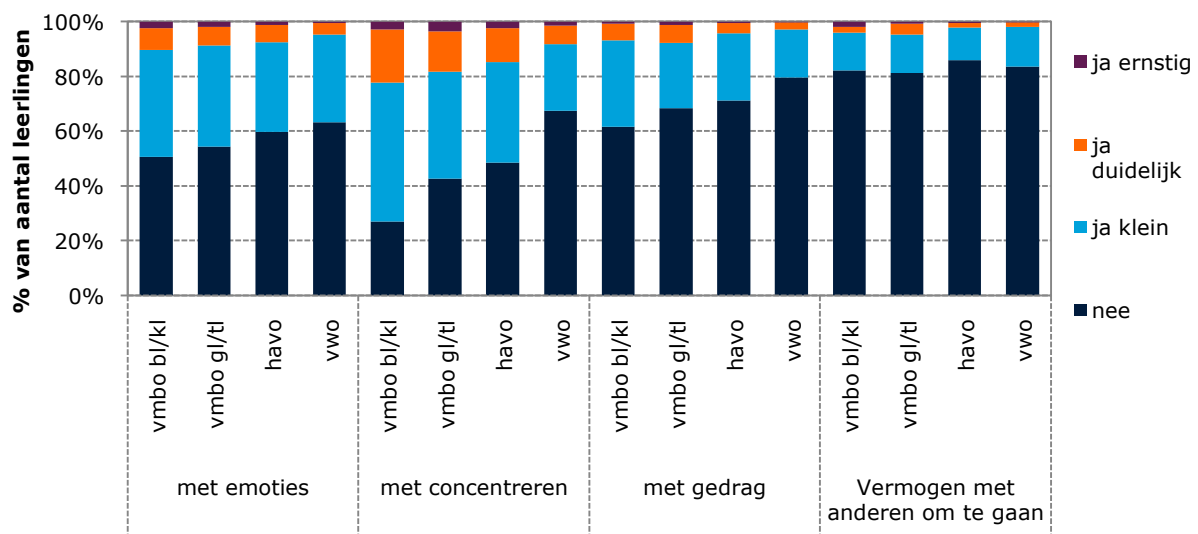
Tabel 7. Beoordeling gezondheid leerlingen in 3VO door ouders

		Slecht	Redelijk	Goed	Zeer goed	Gemiddeld cijfer ¹
Lichamelijk	Vmbo bl/kl	1,17	8,95	44,36	45,53	8,6
	Vmbo gl/tl	0,20	9,02	44,49	46,29	8,7
	Havo	0,55	6,78	42,12	50,55	8,8
	Vwo	0,43	6,26	40,68	52,63	8,9
Geestelijk	Vmbo bl/kl	0,39	8,95	55,64	35,02	8,4
	Vmbo gl/tl	1,20	10,84	51,61	36,35	8,3
	Havo	0,18	10,07	45,79	43,96	8,6
	Vwo	0,43	5,84	44,02	49,72	8,8

¹Een 2 correspondeert met "slecht", een 10 correspondeert met "zeer goed".

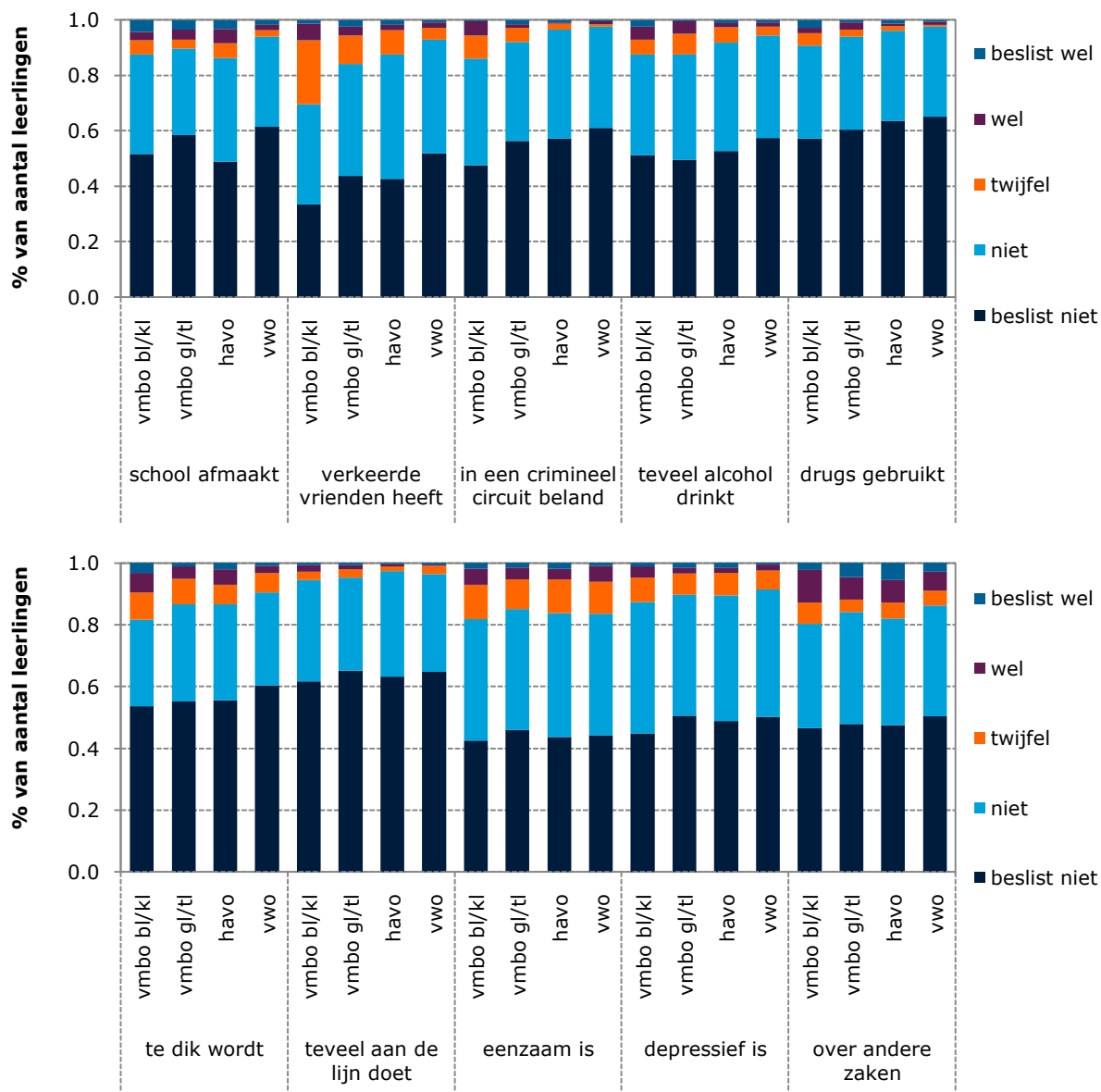
Aan de ouders zijn vervolgens enkele vragen gesteld over mogelijke moeilijkheden die de leerlingen ervaren, op het terrein van emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met anderen om te gaan. Figuur 14 laat zien dat een ruime meerderheid van de ouders vindt dat hun zoon/dochter geen problemen heeft met gedrag of het vermogen om met anderen op te schieten. 30 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl vindt dat hun zoon/dochter lichte gedragsproblemen heeft. Ouders geven daarentegen relatief vaak aan dat hun zoon/dochter concentratieproblemen heeft, waarbij een duidelijk negatieve relatie is met het onderwijsniveau van de leerling: Ongeveer een vijfde van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl vindt dat hun zoon/dochter concentratieproblemen heeft, vergeleken met 7 procent voor vwo'ers. Daarnaast vinden ouders in ongeveer de helft van de gevallen dat hun zoon/dochter problemen heeft met emoties, waarbij het dan veelal gaat om lichte problemen. Ook hier is een negatieve relatie met onderwijsniveau zichtbaar.

Figuur 14. Problemen ten aanzien van gedrag op school volgens de ouders

Ook is aan de ouders gevraagd in hoeverre ze zich zorgen maken om bepaalde gezondheids- en gedragskenmerken van hun zoon/dochter. Figuur 15 laat zien dat het grootste deel van de ouders zich geen zorgen maakt over de gegeven onderwerpen. Als men zich zorgen maakt, is dit over het hebben van de verkeerde vrienden, te dik worden (vaker bij meisjes), eenzaam of depressief zijn, of andere zaken. Voor de eerste twee zaken is daarbij een duidelijk negatieve relatie met het onderwijsniveau: ouders van vmbo'ers maken zich vaker zorgen over de verkeerde vrienden of het gewicht van hun kind dan ouders van vwo'ers.

Figuur 15. Zaken waarover ouders zich wel/geen zorgen maken

De leerling voor en tijdens de basisschool

Aan de ouders is een aantal vragen gesteld over de opvang van de leerling voordat deze naar de basisschool ging. In ruim 70 procent van de gezinnen is het kind thuis opgevangen door één van de ouders of een ander (onbetaald) persoon. Circa 12 procent van de leerlingen ging 4 of meer halve dagen naar een kinderdagverblijf of peuterspeelzaal en 15 procent van de leerlingen ging 1 tot 3 halve dagen naar een dergelijke opvang. Kinderen van moeders die nu werken en kinderen die nu een vwo-opleiding volgen gingen vaker naar een kinderopvang dan andere kinderen. Kinderen in de regio's Maastricht, Heerlen, Kerkrade en Brunssum gingen minder vaak naar een betaalde kinderopvang dan kinderen in andere regio's.

Tabel 8 laat de ervaringen van de leerling tijdens de basisschool zien. Circa 15 procent van de vmbo'ers heeft een extra jaar in groep 2 gezeten, vergeleken met minder dan 10 procent van leerlingen in het havo of vwo (deels geboortedatum effect). Meer dan 20 procent van de leerlingen in het vmbo bl/kl is verderop in de basisschool een keer blijven zitten.

Tabel 8. Ervaringen basisschool van leerlingen in 3VO

		Nee	Ja	Weet niet meer
Jaar extra in groep 2 gezeten	Vmbo bl/kl	86,1	12,7	1,1
	Vmbo gl/tl	85,2	14,4	0,4
	Havo	90,8	8,7	0,5
	Vwo	92,2	7,8	0,0
Later op de basisschool blijven zitten	Vmbo bl/kl	78,6	21,4	0,0
	Vmbo gl/tl	89,0	11,0	0,0
	Havo	93,6	6,3	0,2
	Vwo	98,0	2,0	0,0
Leerproblemen op de basisschool	Vmbo bl/kl	55,9	43,7	0,4
	Vmbo gl/tl	77,0	22,8	0,2
	Havo	92,3	7,7	0,0
	Vwo	96,8	3,2	0,0
Van basisschool veranderd	Vmbo bl/kl	76,4	23,6	0,0
	Vmbo gl/tl	86,1	13,9	0,0
	Havo	84,6	15,4	0,0
	Vwo	86,7	13,3	0,0
Leerling had dyslexie	Vmbo bl/kl	79,3	15,8	4,9
	Vmbo gl/tl	83,9	15,5	0,6
	Havo	90,0	9,7	0,4
	Vwo	93,7	5,5	0,8
Leerling had dyscalculie	Vmbo bl/kl	90,8	5,3	3,8
	Vmbo gl/tl	96,8	1,8	1,4
	Havo	98,9	0,7	0,4
	Vwo	99,6	0,1	0,3
Leerling had ADHD	Vmbo bl/kl	97,3	1,9	0,8
	Vmbo gl/tl	96,8	2,2	1,0
	Havo	98,6	1,3	0,2
	Vwo	98,5	1,3	0,3

Bijna 60 procent van de zittenblijvers (later dan in groep 2) had leerproblemen op de basisschool. Hierbij wordt door 15 procent van de ouders gewezen op problemen zoals dyslexie en in een vijfde van de gevallen is er op de basisschool met een speciaal zorgplan voor de leerling gewerkt. Problemen als dyslexie en ADHD worden vaker door ouders van jongens aangegeven en dyscalculie vaker bij meisjes. Daarnaast geeft meer dan 30 procent van de ouders van de leerlingen aan dat

de leerling iets dramatisch heeft meegemaakt, zoals een echtscheiding of het overlijden van een familielid. Circa 13 tot 23 procent van de leerlingen is van basisschool veranderd.

Driekwart van de ouders geeft aan (zeer) tevreden te zijn over de basisschool waarop hun kind heeft gezeten, waarbij de ouders van vmbo'ers het minst vaak tevreden zijn (67 procent) en de ouders van vwo'ers het vaakst (84 procent). Circa 7 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl zegt zeer ontevreden te zijn over de basisschool waarop hun kind zat. Aan de ouders is ook gevraagd om de huidige school (in het voortgezet onderwijs) te beoordelen op een aantal zaken. Tabel 9 laat de resultaten zien.

Tabel 9. Schoolbeoordeling VO-school door ouders

		Onvoldoende	Voldoende	Ruim voldoende	Uitstekend	Gemiddelde cijfer
Deze school haalt het beste uit mijn zoon/dochter	Vmbo bl/kl	25,7	44,5	24,6	5,2	6,1
	Vmbo gl/tl	19,8	47,4	26,0	6,8	6,3
	Havo	22,5	42,9	30,9	3,7	6,2
	Vwo	12,1	35,7	43,1	9,1	7,0
Deze school zet mijn zoon/dochter aan tot maximale leerprestaties	Vmbo bl/kl	41,4	30,9	22,0	5,8	5,7
	Vmbo gl/tl	31,6	43,2	19,6	5,6	5,9
	Havo	30,8	43,1	22,8	3,3	5,9
	Vwo	20,6	38,2	34,1	7,1	6,5
Deze school creëert een goede leeromgeving voor de leerlingen	Vmbo bl/kl	12,9	42,8	38,1	6,2	6,7
	Vmbo gl/tl	10,5	41,5	37,1	11,0	6,9
	Havo	7,1	44,5	40,6	7,8	7,0
	Vwo	6,0	31,4	50,7	11,9	7,4
Deze school zorgt voor een passende individuele begeleiding	Vmbo bl/kl	33,7	32,6	24,1	9,6	6,1
	Vmbo gl/tl	27,1	39,4	24,9	8,7	6,2
	Havo	30,5	37,7	27,9	3,9	6,0
	Vwo	22,9	36,1	33,1	7,9	6,4
Deze school ziet erop toe dat elke leerling zich voldoende inzet	Vmbo bl/kl	27,9	41,0	24,0	7,1	6,1
	Vmbo gl/tl	19,6	49,9	23,5	7,1	6,3
	Havo	24,7	45,2	25,7	4,4	6,2
	Vwo	16,9	40,7	36,7	5,7	6,6
Deze school laat weinig lessen verloren gaan	Vmbo bl/kl	42,7	32,8	16,7	7,8	5,5
	Vmbo gl/tl	36,1	34,0	21,5	8,4	5,9
	Havo	35,0	41,0	18,7	5,3	5,7
	Vwo	29,2	41,0	21,9	7,8	6,0
Deze school houdt je als ouder steeds op de hoogte als daar aanleiding voor is	Vmbo bl/kl	22,3	37,2	27,7	12,8	6,6
	Vmbo gl/tl	18,8	37,8	28,0	15,3	6,7
	Havo	19,3	37,8	31,7	11,2	6,6
	Vwo	15,9	35,0	35,5	13,7	6,9
Deze school houdt de kosten voor ouders binnen redelijke perken	Vmbo bl/kl	5,4	46,5	36,9	11,2	7,0
	Vmbo gl/tl	4,7	47,6	36,1	11,6	7,1
	Havo	5,8	51,2	34,1	8,9	6,9
	Vwo	6,6	43,2	39,5	10,8	7,1

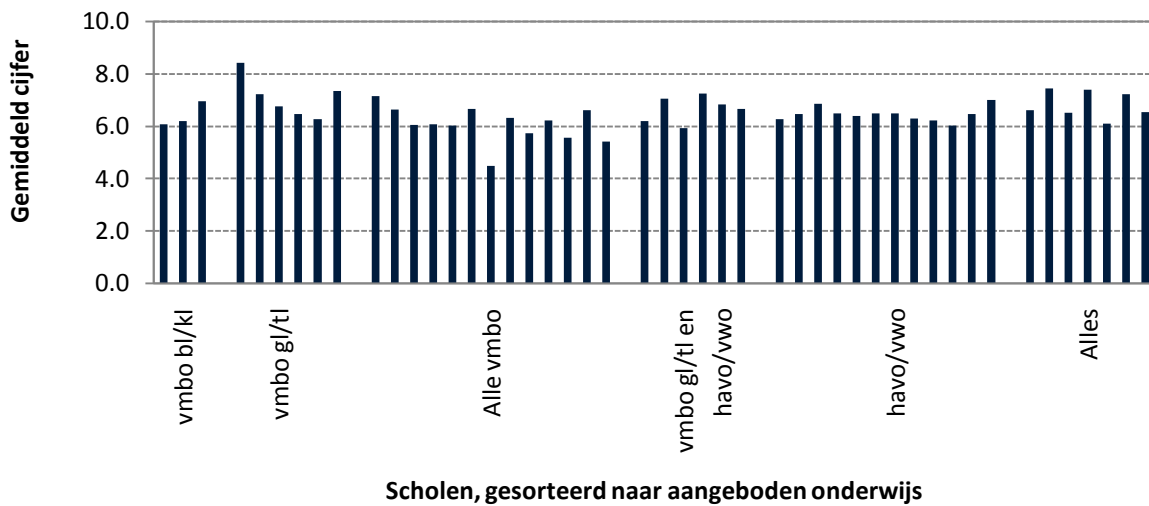
De eerste vijf stellingen gaan over de leeromgeving op school en in hoeverre de school leerlingen aanzet tot maximale prestaties. Gemiddeld over deze stellingen geeft 28 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl de school een onvoldoende, vergeleken met 16 procent van de ouders van vwo'ers. Ouders zijn het minst tevreden over zaken als aanzetten tot maximale

prestaties en zorgen voor een passende individuele begeleiding en het meest tevreden over het scheppen van een goede leeromgeving.

De laatste drie stellingen gaan meer in op de 'efficiency' van de school in termen van lesuren verloren laten gaan, kostenbeheersing en communicatie naar ouders toe. Figuur 16 laat zien dat de verschillen tussen de onderwijsniveaus op dit terrein kleiner zijn. Gemiddeld ten aanzien van deze stellingen geeft 23 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl de school een onvoldoende, tegenover 17 procent van de ouders van vwo'ers. Ouders zijn het minst tevreden over het aantal lesuren dat scholen verloren laten gaan maar zeer tevreden over de kostenbeperking voor ouders. Ongeveer 20 procent is ontevreden over de communicatie naar ouders toe.

Het totale gemiddelde schoolcijfer is een 6.5. Figuur 16 laat de variatie in schoolbeoordeling zien tussen de scholen, waarbij deze gesorteerd zijn naar het onderwijs dat ze aanbieden. De gemiddelde beoordeling per school varieert van 4,5 tot een 8,2. Gemiddeld genomen krijgen de scholen met alleen vmbo gl/tl de hoogste beoordeling (6,9), gevolgd door scholen met alle onderwijsniveaus (6,6) of scholen met vmbo gl/tl en havo/vwo (6,6). De scholen waar alle vmbo-leerwegen worden aangeboden scoren gemiddeld genomen bij de beoordeling door ouders het laagst (6,1).

Figuur 16. Schoolbeoordeling VO-school door ouders, uitgesplitst naar aangeboden onderwijs

Samenvattende conclusie

Dit rapport is het tweede deel in een reeks over de onderwijsprestaties van leerlingen in het derde jaar van het voortgezet onderwijs in Limburg. Met de volledige reeks wordt een gedetailleerd beeld geschetst van de relaties tussen sociale achtergrond, intelligentie, persoonlijkheid, schoolprestaties en schooleffectiviteit in het voortgezet onderwijs in de provincie Limburg. Hiermee worden scholen ondersteund en gestimuleerd in hun streven naar opbrengstgericht(er) werken.

In dit tweede rapport wordt ingegaan op de volgende onderzoeksvraag:

Wat is de populatiesamenstelling die scholen in het voortgezet onderwijs bedienen?

In zowel de leerlingvragenlijst als de oudervragenlijst zijn vragen gesteld over de gezinsachtergrond van de leerlingen in 3VO in Limburg. Tabel 10 geeft een samenvattend overzicht van de uitkomsten op dit terrein.

Tabel 10. *Gezinsachtergrond leerlingen in 3VO - gemiddelden*

	Vmbo bl/kl	Vmbo gl/tl	Havo	Vwo
Herkomst kind	Limburg	Limburg	Limburg	Limburg
Herkomst ouders	Limburg	Limburg	Limburg	Limburg
Taal kinderen onderling	Nederlands	Dialect	Dialect/Nederlands	Nederlands
Taal ouders onderling	Dialect	Dialect	Dialect	Dialect
Opleidingsniveau vader	Laag/gemiddeld	Gemiddeld	Hoog	Hoog
Opleidingsniveau moeder	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld/hoog
Arbeidspositie vader	Fulltime baan	Fulltime baan	Fulltime baan	Fulltime baan
Arbeidspositie moeder	Fulltime baan	Full/parttime baan	Part-time baan	Part-time baan of huismoeder
Beslissingen over uitgaan, huiswerk, bijbaantje etc.	Ouders en leerling samen	Ouders en leerling samen	Ouders en leerling samen	Ouders en leerling samen
Wijzen op regels	Zelden/regelmatig	Zelden/regelmatig	Zelden	Zelden
Conflicten over regels	Soms	Soms	Nooit/soms	Nooit/soms

De meeste leerlingen in 3VO zijn van het geboortecohort 1994/1995. De helft van de leerlingen zit op het vmbo, waarvan ruim 40 procent de theoretische leerweg volgt, een kwart de kaderbegeleidende leerweg, 20 procent de gemengde leerweg en 15 procent de beroepsbegeleidende leerweg. De andere helft van de leerlingen is nagenoeg gelijk verdeeld over het havo en vwo. Van de vwo'ers zit 60 procent op het atheneum en ongeveer een kwart op het gymnasium. De rest volgt gewoon 'het vwo'.

Niet op alle scholen of locaties worden alle onderwijsniveaus aangeboden. Op ongeveer 45 procent van de scholen alleen vmbo-onderwijs wordt gegeven, waarbij op het merendeel van deze scholen dan alle vmbo-leerwegen worden aangeboden. Op iets meer dan een kwart van de scholen wordt alleen havo/vwo-onderwijs aangeboden en op 15 procent van de scholen worden alle onderwijsniveaus aangeboden.

Ruim 80 procent van de leerlingen woont in een traditioneel gezin met de eigen vader en moeder en minder dan 10 procent woont in een eenoudergezin. Dit laatste percentage is het hoogste in de regio Brunssum en het laagste in de regio's Venlo, Weert en Roermond. Ruim 85 procent van de leerlingen is in Limburg geboren, van 64 procent zijn ook beide ouders Limburgs en van iets

minder dan de helft zijn ook alle vier de grootouders Limburgs (de zogenaamde 'autochtone Limburgers'). Ruim de helft van de leerlingen spreekt thuis dialect, waarbij kinderen vaker onderling Nederlands spreken dan de ouders. Circa 6 procent van de leerlingen spreekt thuis een andere taal dan het Limburgs dialect of het Nederlands.

Iets minder dan de helft van de ouders heeft een gemiddeld opleidingsniveau (mbo), circa 30 procent van de ouders heeft een hoog opleidingsniveau (hbo of hoger), en 20 procent heeft een laag opleidingsniveau (lbo of lager). De verwachte positieve relatie tussen het opleidingsniveau van de ouders en het huidige onderwijsniveau van de leerling wordt bevestigd. Ruim 85 procent van de vaders heeft een fulltime baan en 4 procent heeft een deeltijdbaan. Voor de moeders zijn deze percentages respectievelijk 37 en 33. De leerlingen van een hoger onderwijsniveau hebben iets vaker een moeder die niet werkt.

Wat betreft besluitvorming in het gezin, laten de resultaten zien dat in een ruime meerderheid van de gezinnen beslissingen over zaken omtrent uitgaan, bijbaantjes en vervolgopleiding door ouders en leerling in overleg worden genomen. Ouders hebben de minste inbreng als het gaat om beslissingen over welke televisieprogramma's de leerling bekijkt, hoe laat hij of zij het huiswerk maakt en welke websites de leerling bezoekt. Over deze zaken beslist de leerling in meer dan 40 procent van de gezinnen zelf. Ouders hebben de meeste inbreng als het gaat om beslissingen omtrent het gebruik van alcohol of drugs. Handhaving van regels binnen het gezin wordt door ouders streng nageleefd en ruim 40 procent zegt de leerling regelmatig op de regels te moeten wijzen. Conflicten over de naleving van de regels komen vooral in gezinnen van vmbo'ers voor en minder bij vwo'ers. Deze conflicten gaan dan met name over het maken van huiswerk, het doen van klusjes in huis of het computergebruik van de leerling.

Ook is aan de leerlingen en de ouders gevraagd naar de ICT-faciliteiten thuis (bijv. het hebben van een computer of de beschikking over eigen internet) en in hoeverre men verwacht dat ICT-faciliteiten een rol spelen bij schoolprestaties. Tabel 11 geeft een samenvattend overzicht van de uitkomsten. Er zijn nauwelijks leerlingen die thuis geen televisie of computer hebben. In 80 procent van de gezinnen zijn meerdere computers aanwezig en 60 procent van de leerlingen heeft een eigen computer zonder internet en 40 procent een eigen computer met internet. Leerlingen beoordelen zichzelf goed tot zeer goed op hun computervaardigheden, waarbij ze zich beter achten in de meer recreatieve vaardigheden zoals e-mailen en chatten dan in de zakelijke vaardigheden zoals Word, Excel en Powerpoint. Voor de zakelijke vaardigheden zien we dat de leerlingen in het vmbo bl/kl zichzelf er het slechtst in beoordelen, ze vinden zichzelf juist beter in recreatieve vaardigheden. Leerlingen denken dat het hebben van een computer goed is voor de schoolprestaties (met name jongens), maar slechts 20 procent denkt dat dit zich automatisch vertaalt in hogere cijfers en slechts 30 procent denkt dat als je geen computer thuis hebt, je achterblijft op school. Deze antwoorden verschillen nauwelijks tussen de leerlingen van de diverse onderwijsniveaus.

Tabel 11. ICT-faciliteiten - gemiddelden

	Vmbo bl/kl	Vmbo gl/tl	Havo	Vwo
Gemiddeld aantal computers thuis	2,4	2,4	2,5	2,5
Belang ICT vaardigheden	12,8	12,8	12,6	12,4

Aan de leerlingen en de ouders zijn ook enkele vragen gesteld over de gezondheid van de leerling. Tabel 12 geeft een samenvatting van de uitkomsten hiervan. Het merendeel van de ouders beoordeelt zowel de lichamelijke als geestelijke gezondheid van de leerling als goed tot zeer goed. De geestelijke gezondheid wordt gemiddeld iets lager beoordeeld, maar dit verschil is alleen significant bij leerlingen in het vmbo gl/tl. Ouders vinden vaak dat meisjes een slechtere

lichamelijke gezondheid hebben dan jongens, voor geestelijke gezondheid zijn de verschillen niet noemenswaardig. Ouders maken zich ook nauwelijks zorgen over de gezondheid van hun zoon of dochter. Als men zich zorgen maakt, is dit het over het hebben van de verkeerde vrienden (met name bij vmbo'ers), te dik worden (vaker bij meisjes en bij vmbo'ers) of eenzaam/depressief zijn.

Tabel 12. *Gezondheid - gemiddelden*

	Vmbo bl/kl	Vmbo gl/tl	Havo	Vwo
Gezondheid volgens ouders	8,6	8,7	8,8	8,9
-Lichamelijk	8,4	8,3	8,6	8,8
-Geestelijk				
Meest voorkomende problemen	Makkelijk afgeleid.	Makkelijk afgeleid. Dwaalt makkelijk met gedachten af. Is eerste uur op school slaperig.	Dwaalt makkelijk met gedachten af. Is eerste uur op school slaperig.	Is eerste uur op school slaperig.
Minst voorkomende problemen	Vaak vergeten wat gisteren gedaan.	Vaak vergeten wat gisteren gedaan.	Vaak vergeten wat gisteren gedaan. Slaapt slecht.	Vaak vergeten wat gisteren gedaan. Slaapt slecht.

Aan de leerlingen is gevraagd of ze problemen op bepaalde terreinen hebben en vmbo'ers geven doorgaans aan de meeste problemen te hebben met concentreren, hetgeen overigens wordt bevestigd door de ouders. De minste problemen hebben de leerlingen met hun geheugen. De vwo'ers zeggen geen problemen met slapen te hebben, hoewel met name zij wel aangeven het eerste uur op school wat slaperig te zijn.

Tot slot zijn er enkele vragen gesteld over de schoolloopbaan van de leerling voor het voortgezet onderwijs, de onderwijsmotivatie en het spijbelgedrag. Aan de ouders is gevraagd een oordeel te geven over de school. Tabel 13 geeft een samenvattend overzicht van de uitkomsten.

Tabel 13. *Schoolloopbaan en motivatie van leerlingen in 3VO- gemiddelden*

	Vmbo bl/kl	Vmbo gl/tl	Havo	Vwo
Opvang voor basisschool				
-zelf	Ja	Ja	Ja	Ja
-kinderdagverblijf	Nee	Nee	Nee	Ja/nee
-peuterspeelzaal	Ja	Ja	Ja	Ja
Doubleure basisschool	Ja/nee	Ja/nee	Nee	Nee
Tevredenheid basisschool	7,0	7,1	7,5	7,9
Tevredenheid VO-school				
-leeromgeving	6,2	6,3	6,4	6,8
-efficiency	6,3	6,4	6,5	6,7

In een ruime meerderheid is de leerling in de periode voor de basisschool thuis opgevangen door één van de ouders of een (onbetaald) familielid. Slechts een kwart van de kinderen zat één of meerdere dagdelen op een kinderdagverblijf, maar ruim 80 procent zat één of meerdere dagdelen op een peuterspeelzaal. Ongeveer een vijfde van de vmbo'ers is op de basisschool een keer blijven zitten (in groep 3 of later), tegenover slechts 5 procent van de leerlingen in het havo en 2 procent van de vwo'ers. Ongeveer 40 procent van de groep zittenblijvers had leerproblemen zoals dyslexie of ADHD. Circa een vijfde van de leerlingen is ooit van basisschool veranderd. De ouders van vmbo'ers zijn het minst tevreden over de basisschool (7 gemiddeld) en die van vwo'ers zijn het meest tevreden (8 gemiddeld).

De beoordeling van de VO-school door ouders als het gaat om de leeromgeving op school en in hoeverre de school leerlingen aanzet tot maximale prestaties is gemiddeld een 6,2 voor het vmbo bl/kl, een 6,3 voor het havo, een 6,4 voor het vmbo gl/tl en een 6,8 voor het vwo. Gemiddeld geeft 28 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl de school een onvoldoende, vergeleken met 16 procent van de ouders van vwo'ers. Ouders zijn het minst tevreden over zaken als aanzetten tot maximale prestaties en zorgen voor een passende individuele begeleiding en het meest tevreden over het scheppen van een goede leeromgeving.

Als het gaat om de 'efficiency' van de school in termen van lesuren verloren laten gaan, kostenbeheersing en communicatie naar ouders toe zijn de gemiddelde cijfers een 6,3 voor het vmbo bl/kl, een 6,4 voor het havo, een 6,5 voor het vmbo gl/tl en een 6,7 voor het vwo. Gemiddeld geeft 23 procent van de ouders van leerlingen in het vmbo bl/kl geeft de school een onvoldoende, tegenover 17 procent van de ouders van vwo'ers. Ouders zijn minder tevreden over het aantal lesuren dat scholen verloren laten gaan maar zeer tevreden over de kostenbeperking voor ouders. Ongeveer 20 procent is ontevreden over de communicatie naar ouders toe.

Gemiddeld genomen krijgen de scholen met alleen vmbo gl/tl de hoogste beoordeling (6,9), gevolgd door scholen met alle onderwijsniveaus (6,6) of scholen met vmbo gl/tl en havo/vwo (6,6). De scholen waar alle vmbo-leerwegen worden aangeboden scoren gemiddeld genomen bij de beoordeling door ouders het laagst (6,1).

In dit rapport hebben we gezien dat een aantal variabelen die mogelijk een rol spelen bij de verklaring van verschillen in schoolprestaties tussen leerlingen gerelateerd zijn aan de sociale achtergrond van de leerlingen. Dit zou indicatief kunnen zijn van een tweedeling: aan de ene kant leerlingen met de laagst opgeleide ouders en de minste kansen ten aanzien van leeromgeving thuis en aan de andere kant de leerlingen met de hoogst opgeleide ouders met de meest kansen. Tabel 14 laat de correlatie zien tussen sociale achtergrond en een aantal variabelen.

Tabel 14. [Correlaties sociale achtergrond leerling \(ses\) en diverse variabelen](#)

	Correlatie	T-waarde afwijking laagste en hoogste ses
Onderwijsniveau	0,201	-11,71***
Aantal computers thuis	0,168	-10,66***
Aantal spelcomputers thuis	0,005	-0,83
Verwachtingen omtrent belang ICT-faciliteiten	0,016	-0,71
Aantal gezondheidsproblemen	-0,030	1,32
Doublure basisschool in leerjaar 2 ("extra peuteren")	-0,048	2,24**
Doublure basisschool later dan leerjaar 2	-0,042	1,97*
Leerproblemen basisschool: algemeen	-0,030	1,02
Leerproblemen basisschool: dyslexie	0,065	-2,62***
Leerproblemen basisschool: dyscalculie	-0,022	0,71
Leerproblemen basisschool: adhd	0,025	-1,14

De tabel laat zien dat leerlingen met de laagst opgeleide ouders in vergelijking met leerlingen met de hoogst opgeleide ouders vaker op het laagste onderwijsniveau zitten, minder computers thuis hebben, vaker zijn blijven zitten op de basisschool (met name in leerjaar 2) en minder vaak dyslexie hebben als het gaat om de leerproblemen die de leerling tijdens de basisschool ondervond (dus vaker ander type leerproblemen). In een apart themarapport zullen we nagaan in hoeverre deze relaties een rol spelen bij de verklaring van verschillen in leerprestatie tussen leerlingen.

Eerdere rapportages

Deel 1: De leerlingen in het derde jaar van het voortgezet onderwijs in Limburg: Onderzoeksopzet

- Waarom dit onderzoek?
- Vraagstelling en instrumentatie
- Dataverzameling, onderzoekspopulatie en respons